

Informace o činnosti za první čtvrtletí roku 2017

Podle ustanovení § 24 odst. 1 písm. a) zákona č. 349/1999 Sb., o veřejném ochránci práv, ve znění pozdějších předpisů, informuji Poslaneckou sněmovnu Parlamentu České republiky o své činnosti.

Obsah:

A. Počty podnětů, šetření	2
B. Co v této zprávě také najdete.....	3
C. Činnost ochránce	4
C.1 Veřejná správa.....	4
C.1.1 Účelné využití zákonných oprávnění České školní inspekce (sp. zn. 4525/2015/VOP)	4
C.1.2 Vydání parkovací karty vlastníku nemovitosti v parkovací zóně (sp. zn. 7744/2016/VOP)	5
C.1.3 Návrat do dětského domova (sp. zn. 15/2017/VOP)	5
C.1.4 Pasportizace stavby (sp. zn. 7192/2015/VOP)	6
C.1.5 Zohledňování přeplatků za energie (sp. zn. 4932/2016/VOP)	7
C.1.6 Nesprávný procesní postup, systémová podjatost (sp. zn. 3210/2014/VOP) ..	7
C.1.7 Nečinnost OSPOD v soudním řízení o rozšíření styku otce s dítětem (sp. zn. 6874/2015/VOP)	8
C.1.8 Znečištění ovzduší (sp. zn. 5124/2016/VOP).....	8
C.2 Dohled nad omezováním osobní svobody a sledování vyhoštění	9
C.2.1 Podmínky výkonu ochranného léčení; umístění v izolační místnosti; přísná režimová opatření (sp. zn. 4174/2016/VOP)	10
C.3 Ochrana před diskriminací	11
C.3.1 Výzkum „Uzavírání registrovaného partnerství v České republice“	11
C.3.2 Doporučení k rovnému přístupu k povinné školní docházce (sp. zn. 14/2017/DIS)	11
C.3.3 Nárok na odstupné zaměstnankyně pobírající důchod (sp. zn. 7077/2015/VOP)	12
C.3.4 Pobyt otce s dětmi při hospitalizaci v nemocnici (sp. zn. 3973/2015/VOP) ..	12
D. Legislativní doporučení a zvláštní oprávnění ochránce.....	13
D.1.1 Kárná žaloba	13
D.1.2 Připomínky k novele zákona o advokacii	13

A. Počty podnětů, šetření

V prvním čtvrtletí roku 2017 mi bylo doručeno celkem **2170** podnětů, což je o **60** více než ve stejném období loňského roku. Ve věcech, jimiž se podle zákona mohou zabývat, se na mne obrátilo 1462 osob, což je o 79 více než v prvním čtvrtletí loňského roku. **Podíl podnětů v působnosti se zvýšil na 68 %** (celoroční průměr byl loni 66 %). Nejvíce podnětů se týkalo sociálního zabezpečení (399 podnětů), početně byla zastoupena i oblast stavebního řízení a územního plánování (159) a dále oblast vězeňství, policie a armády (125 podnětů).

Z celkového počtu doručených podnětů se v **88** případech objevila námitka nerovného zacházení ze strany veřejné správy a soukromých osob. Diskriminace ve smyslu antidiskriminačního zákona se týkalo **63** podnětů. V **16** případech jsme také poskytli informace a analýzy týkající se diskriminace mezinárodním subjektům či vnitrostátním orgánům.

V prvním čtvrtletí jsme uskutečnili **5** systematických návštěv zařízení, v nichž se nacházejí nebo mohou nacházet osoby omezené na svobodě. V oblasti sledování zajištění cizinců a výkonu správního vyhoštění jsme provedli monitoring **1844** rozhodnutí.

Počty podnětů ilustruje následující obrázek.

B. Co v této zprávě také najdete

Vyřešila jsem případ 18letého muže, kterému byla v době jeho nezletilosti nařízena ústavní výchova. Po nabytí zletilosti **uzavřel s dětským domovem smlouvu o tzv. dobrovolném pobytu**. Po půl roce ji vypověděl, odešel z domova a zanechal také studia. Své rozhodnutí si však rozmyslel a chtěl se do domova vrátit a ve studiu opět pokračovat. Pracovníci mu tvrdili, že už opětovný návrat není možný.

Obrátil se na mě také otec, v jehož věci **orgán sociálně-právní ochrany dětí (OSPOD) odmítal podat návrh na úpravu styku s dcerou**. OSPOD byl kolizním opatrovníkem dcery. **Soudní řízení se táhlo déle než dva roky**.

Prověřovala jsem případ, kdy rodiče přišli do nemocnice na plánovanou operaci svých dvou dětí (necelé 2 roky a 3,5 let). Byli s nemocnicí předem domluveni, že s dětmi po operaci zůstane otec. **Nemocnice však nakonec pobyt přímo s dětmi nabídla pouze matce nebo babičce**, otce odkázala na svou ubytovnu.

Vězeňská služba odsouzenému neumožnila opustit věznici, aby se mohl zúčastnit pohřbu bratra, a své zamítavé rozhodnutí ani řádně nezdůvodnila.

Předsedkyně a místopředseda Krajského soudu v Ostravě v tisíci případech **odňali účastníky řízení zákonnému soudci**, a to bez individuálního posouzení důvodnosti a mimo pravidla rozvrhu práce.

V rámci prevence špatného zacházení a dohledu nad omezováním osobní svobody provedli pověření zaměstnanci Kanceláře v prvním čtvrtletí roku 2017 celkem **5 systematických návštěv zařízení a 6 sledování vyhoštění**.

C. Činnost ochránce

C.1 Veřejná správa

C.1.1 Účelné využití zákonných oprávnění České školní inspekce (sp. zn. 4525/2015/VOP)

Stěžovatelka byla dlouhodobě nespokojena s postupy některých vyučujících a ředitelky školy, kterou navštěvoval její syn. Obrátila se proto se stížností na školu k České školní inspekci (dále „ČŠI“). Jelikož ČŠI dala stěžovatelce za pravdu pouze zčásti, podala stěžovatelka nový podnět k prošetření. ČŠI tentokrát ve většině bodů shledala stížnost důvodnou, stěžovatelka tak byla nakonec s výsledkem inspekční činnosti v zásadě spokojena. Namítala nicméně, že v praxi konstatování pochybení ze strany ČŠI nemá žádný dopad, na škole panují nadále neuspokojivé poměry, zřizovatel školy (město) odmítá ve věci činit potřebné kroky.

Jelikož není (s výjimkou námitky diskriminace) v mé působnosti prověřovat postupy ředitele či vyučujících základní školy ani jednání samosprávy (kam spadá i činnost města jako zřizovatele), zaměřila jsem se pouze na prověření postupů ČŠI. Konkrétně jsem zjišťovala, zda ČŠI v rámci inspekční činnosti provedené na škole účelně využila všech svých zákonných oprávnění.

V rámci šetření jsem zjistila, že ČŠI v návaznosti na stěžovatelčin nový podnět ke kontrole jednání školy opakovaně vykonala inspekční činnost dle § 174 odst. 5, resp. 6 školského zákona (tzv. šetření stížnosti). V rámci takového šetření leží hlavní odpovědnost za opatření k nápravě, přijímaná v případě zjištění pochybení, na zřizovateli, jemuž ČŠI předává výsledky svého šetření k dalšímu řízení. ČŠI přitom mohla v reakci na nový podnět stěžovatelky namísto tzv. šetření stížnosti postupovat v režimu § 174 odst. 2 školského zákona (tzv. státní kontrola). Výhoda takového postupu by spočívala v tom, že ČŠI by disponovala širšími pravomocemi, jak ze své pozice přímo působit k nápravě stavu na škole (zejména možnost ukládání pokut řediteli v případě, že nesplní opatření k odstranění zjištěných nedostatků).

Dospěla jsem proto k závěru, že ČŠI měla na nový podnět stěžovatelky reagovat vykonáním státní kontroly dle § 174 odst. 2 školského zákona. Tím spíše, že z dřívějších stěžovatelčiných podání musela vědět, že tu jsou námitky stran nedostatečné aktivity zřizovatele ve věci zjednávání nápravy na předmětné škole. Svým jednáním ČŠI porušila princip efektivnosti dobré správy.

Dále jsem však zjistila, že ČŠI zmíněné pochybení částečně napravila, když následně na škole vykonala další inspekční činnost (již dle § 174 odst. 2 školského zákona), při níž se, mimo jiné, zaměřila na realizaci a účinnost nápravných opatření přijatých na škole v návaznosti na inspekční činnost předchozí. Takové opatření jsem považovala za dostatečnou nápravu stavu a své šetření jsem uzavřela.

Zpráva o šetření zde: <http://eso.ochrance.cz/Nalezene/Edit/4570>

C.1.2 Vydání parkovací karty vlastníku nemovitosti v parkovací zóně (sp. zn. 7744/2016/VOP)

Podnět stěžovatelky směřoval vůči postupu města Znojma při vyřizování její žádosti o vydání parkovací karty tak, aby mohla s vozidlem stát v oblasti placeného stání (parkovací zóně), vymezené nařízením města. Stěžovatelka v žádosti uvedla, že vlastní konkrétní nemovitost ve městě. Město jí sdělilo, že dle nařízení o vydání parkovací karty může požádat pouze fyzická osoba, která má ve vymezené oblasti trvalý pobyt. Vzhledem k tomu, že stěžovatelka trvalý pobyt ve vymezené oblasti nemá, město žádosti o vydání parkovací karty nevyhovělo.

Dle zákona o pozemních komunikacích může obec pro účely organizování dopravy na území obce v nařízení obce vymezené oblasti obce, ve kterých lze místní komunikace nebo jejich určené úseky užít za cenu sjednanou v souladu s cenovými předpisy k stání silničního motorového vozidla fyzické osoby, která má místo trvalého pobytu nebo je vlastníkem nemovitosti ve vymezené oblasti obce.

Citované ustanovení zákona nelze aplikovat tak, že právo na zakoupení parkovací karty se přizná pouze jedné skupině osob, a další nikoliv. Jinými slovy, jestliže se obec rozhodne vymezenou svoji oblast pro rezidentní a abonentní parkování, nemůže z tohoto systému vyloučit některou skupinu osob, o nichž se hovoří v § 23 odst. 1 písm. c) zákona o pozemních komunikacích.

Můj zástupce tak v průběhu šetření upozornil starostu na to, že stěžovatelka má dle platné právní úpravy na vydání parkovací karty právo, když zjevně vlastní nemovitost ve vymezené oblasti. Na základě jeho upozornění město již připravuje nové nařízení, které bude upravovat placené stání a výdej parkovacích karet v souladu s platným zněním zákona o pozemních komunikacích. Případným žadatelům, kteří jsou vlastníky nemovitosti ve vymezené oblasti, je město připraveno vydat parkovací kartu již v současné době. Stěžovatelku město přímo písemně informovalo o tom, že v případě zájmu jí bude parkovací karta vydána, na základě čehož můj zástupce šetření ukončil.

C.1.3 Návrat do dětského domova (sp. zn. 15/2017/VOP)

Zabývala jsem se případem 18letého mladíka, kterému soud v době jeho nezletilosti nařídil ústavní výchovu. Po nabytí zletilosti uzavřel s dětským domovem smlouvu o tzv. dobrovolném pobytu. Na základě této smlouvy v domově pobývat cca půl roku, následně ji vypověděl a z dětského domova odešel. Zároveň také zanechal studia. Ředitelka dětského domova mu zajistila bydlení v domě na půli cesty a vyplatila mu jednorázový finanční příspěvek. Stěžovatel však situaci po krátké době přehodnotil, do dětského domova se chtěl vrátit a chtěl pokračovat ve studiu. Na mne se obrátil v době, kdy mu pracovníci dětského domova tvrdili, že jeho návrat do zařízení není možný.

Stěžovateli jsem doporučila opětovně nastoupit do školy, což se stalo. Následně byla ředitelka zařízení poučena o tom, že v případě neuzavření smlouvy se stěžovatelem se dopustí protizákonného postupu. Zákon o ústavní výchově totiž hovoří o tom, že smlouvu s nezaopatřenou osobou, která se soustavně připravuje na budoucí povolání (studuje), lze uzavřít kdykoliv ve lhůtě jednoho roku od ukončení ústavní či ochranné výchovy dítěte,

nepřekročí-li zařízení výši povoleného počtu dětí v zařízení. Zákon tak vytváří jakousi ochrannou lhůtu pro studující čerstvě dospělé odcházející ze zařízení pro výkon ústavní či ochranné péče tak, aby se do zařízení mohli vrátit. Zároveň platí, že podle zákona ředitel zařízení odcházejícím nezaopatřeným osobám po ukončení tzv. dobrovolného pobytu nemusí vyplatit tzv. odchodné (jednorázový finanční příspěvek ve smyslu § 33 zákona o ústavní výchově). V případě opakovaného uzavření smlouvy se tak ředitel zařízení nemusí obávat zneužití pro účely finančního obohacení mladého dospělého.

Ředitelka konkrétního dětského domova byla vděčná za právní výklad pro ni nejasné právní úpravy a v návaznosti na něj se stěžovatelem uzavřela novou smlouvu o tzv. dobrovolném pobytu. Poté se stěžovatel vrátil do dětského domova a já jsem své šetření ukončila.

Zpráva o šetření zde: <http://eso.ochrance.cz/Nalezene/Edit/4650>

C.1.4 Pasportizace stavby (sp. zn. 7192/2015/VOP)

Stěžovatelé upozornili Městský úřad Týn nad Vltavou na existenci několika nepovolených staveb. Jednalo se o 55 let starou studnu, stejně staré potrubí, přivádějící vodu ze studny do rodinného domu, a potrubí vybudované v roce 2003, sloužící k odvádění vody z rodinného domu do vodního toku. Potrubí vedou pozemkem stěžovatelů, kteří s jejich umístěním nesouhlasí. Ke stavbám se nedochovala žádná dokumentace ani povolení, v němž by byly výslovně zmíněny.

Podle názoru městského úřadu však přesto nebylo možné prokázat, že se jedná o stavby nepovolené. Bylo naopak pravděpodobné, že stavby byly povoleny a vybudovány v 60. letech 20. století spolu s rodinným domem, s jehož užíváním souvisely. Odvodňovací potrubí bylo podle městského úřadu v roce 2003 pouze „rekonstruováno“, tj. staré trubky byly v tu dobu vykopány a nahrazeny novými. Městský úřad proto požadavku stěžovatelů nevyhověl a řízení o odstranění nepovolené stavby nezahájil. Namísto toho ověřil zjednodušenou dokumentaci (pasport) studny a obou potrubí, která původní, chybějící dokumentaci staveb nahradila.

Ve zprávě o šetření můj zástupce shledal, že městský úřad se při ověření pasportů dopustil několika pochybení. Ačkoliv nebylo ani jedno z potrubí vodním dílem, zabýval se jimi městský úřad v pozici nepříslušného vodoprávního úřadu; namísto něj měl jednat obecný stavební úřad. Městský úřad neohledal stavby v terénu a neobjevil vady, jimiž pasporty trpěly. Můj zástupce také upozornil, že nebylo dostatečně prokázáno, zda bylo v roce 2003 vybudováno zcela nové odvodňovací potrubí, nebo byla provedena rekonstrukce potrubí původního. Pokud však rekonstrukce znamenala, že bylo původní potrubí odstraněno a nahrazeno potrubím novým o stejném průměru, vyrobeným ze stejného materiálu a položeným ve stejné trase, pak taková „rekonstrukce“ představovala ve skutečnosti vybudování nové stavby, která nebyla v roce 2003 stavebním úřadem povolena. Pochybení se dopustil i Krajský úřad Jihočeského kraje, který nesprávný postup městského úřadu nenapravit.

Městský úřad připustil, že proces pasportizace zatížil vadami. S mým zástupcem se ztotožnil i v názoru na potrubí, odvádějící vodu z rodinného domu, které již nebude

považovat za vodní dílo. Krajský i městský úřad však nadále trvaly na tom, že potrubí mezi studnou a rodinným domem vodním dílem je. Proto můj zástupce vydal závěrečné stanovisko. Městskému úřadu navrhl, aby sdělení, jímž ověřil pasport staveb, usnesením podle § 156 odst. 2 správního řádu zrušil. Městský úřad tak následně učinil. Protože se však krajský úřad k závěrečnému stanovisku nevyjádřil a městský úřad se s názorem mého zástupce na povahu potrubí mezi studnou a rodinným domem opět neztotožnil, vyrozuměl zástupce Ministerstvo zemědělství. Současně jej požádal, aby se k otázce, zda je potrubí vodním dílem, vyjádřilo. Ministerstvo posléze jednoznačně potvrdilo názor mého zástupce, tj. že potrubí přivádějící vodu ze studny do rodinného domu není vodním dílem, nýbrž obecnou stavbou. Stanovisko ministerstva bylo poté zasláno i dotčeným úřadům a šetření ve věci ukončeno.

Zpráva o šetření zde: <http://eso.ochrance.cz/Nalezene/Edit/4970>

Závěrečné stanovisko zde: <http://eso.ochrance.cz/Nalezene/Edit/4968>

C.1.5 Zohledňování přeplatků za energie (sp. zn. 4932/2016/VOP)

Obrátila se na mne stěžovatelka, která poukazovala na značnou rozdílnost výše příspěvku na bydlení v jednotlivých čtvrtletích, kdy za třetí čtvrtletí roku 2016 úřad práce přiznal příspěvek na bydlení ve výši 3.051,- Kč i přesto, že v rozhodném období obdržela vyšší přeplatek na energiích, než v předcházejícím čtvrtletí, kdy výše dávky činila pouze 1.949,- Kč.

Šetřením jsem zjistila, že částka přeplatku na dodávku elektřiny nebyla stěžovatelce dodavatelem energie vrácena, nýbrž byla použita na vyrovnání jednak záloh v rozhodném období, ale i budoucích záloh mimo rozhodné období.

Úřad práce tak pochybil tím, že v rozporu s ustanovením § 25 odst. 3 zákona o státní sociální podpoře zohlednil při stanovení výše příspěvku na bydlení i přeplatek za elektřinu, jenž nebyl stěžovatelce dodavatelem energie vrácen. Zohledněním přeplatku fakticky došlo k přiznání příspěvku na bydlení v nižší výši, než v jaké náležel.

V reakci na mou zprávu o šetření úřad práce zahájil z moci úřední řízení o poskytnutí doplatku na dávce příspěvek na bydlení za druhé čtvrtletí roku 2016, a následně vydal rozhodnutí o přiznání doplatku k dávce v celkové výši 1.851,- Kč náležející za kalendářní měsíce duben až červen 2016, šetření jsem proto uzavřela.

C.1.6 Nesprávný procesní postup, systémová podjatost (sp. zn. 3210/2014/VOP)

Na veřejného ochránce práv se s žádostí o prošetření hluku z restaurace pod jejím bytem obrátila stěžovatelka, která poukazovala jak na nadměrný hluk z provozu a jeho zařízení, tak na pravidelně a dlouhodobě probíhající hudební produkce. Namítala, že odbor výstavby Úřadu městské části Praha 1 (dále „stavební úřad“) není dostatečně důsledný při zjednání stavební nekázně a je nečinný.

Šetřením můj zástupce zjistil, že stavební úřad při rozhodnutí o dodatečném povolení stavby nepřevzal podmínku závazného stanoviska Hygienické stanice Hlavního města Prahy jako dotčeného orgánu ochrany veřejného zdraví, týkající se zákazu pořádání hudebních

produkcí v provozovně. Stavební úřad se zároveň opakovaně dopouštěl procesních pochybení, když ve věci této závady stavby vydával rozhodnutí (opatření) podle stavebního zákona, avšak podle jiných než na věc dopadajících ustanovení. Činil tak navíc opakovaně i přes poučení nadřízeného orgánu, čímž ve věci vznikly neodůvodněné průtahy. Dále v souvislosti s opakovaným zjištěním nedostatečné vzduchové neprůzvučnosti neproověřil, zda nejsou naplněny podmínky pro nařízení nezbytných úprav stavby. V některých řízeních (mj. i v řízení o uložení pokuty za správní delikt) byl navíc prokazatelně nečinný. Můj zástupce považoval za alarmující, že stavební úřad ani za dobu více než 4 let nebyl schopen efektivně zjednat nápravu.

Vzhledem k tomu, že Městská část Praha 1 vystupovala jako pronajímatel předmětných nebytových prostor a i z dalších okolností bylo dáno důvodné podezření, že stav věci a výsledek řízení mohl být ovlivněn jejím ekonomickým zájmem, navrhl můj zástupce Magistrátu hlavního města Prahy jako nadřízenému orgánu, aby k projednání a rozhodnutí ve věci pověřil jiný věcně příslušný podřízený správní orgán ve svém správním obvodu z důvodu možné systémové podjatosti všech úředních osob Úřadu městské části Praha 1. Nadřízený orgán návrhu vyhověl a tento postup následně potvrdilo v řízení o odvolání i Ministerstvo pro místní rozvoj. Šetření bylo poté uzavřeno.

Zpráva o šetření zde: <http://eso.ochrance.cz/Nalezene/Edit/4844>

Závěrečné stanovisko zde: <http://eso.ochrance.cz/Nalezene/Edit/4812>

C.1.7 Nečinnost OSPOD v soudním řízení o rozšíření styku otce s dítětem (sp. zn. 6874/2015/VOP)

Stěžovatel žádal o prošetření postupu Úřadu městské části Praha 10 (dále také „OSPOD“) při výkonu kolizního opatrovnictví dítěte. OSPOD odmítal vyhovět žádosti otce a podat návrh na zatímní úpravu jeho styku s dcerou. Otcovy návrhy v této věci soud zamítal.

V průběhu šetření jsem shledala, že OSPOD byl nečinný, když z pozice kolizního opatrovníka neusiloval o zatímní rozšíření kontaktu dcery s otcem, který by odpovídal doporučením soudních znalců. OSPOD toliko přihlížel tomu, že rozsah styku dítěte s otcem zůstává upravený v úzkém rozsahu, navzdory doporučením znalců, a to po dobu 2 let od vydání znaleckého posudku. V době mého šetření soud vyhověl návrhu otce na rozšíření styku.

Následně Úřad městské části Praha 10 přijal tato opatření. Sociálnímu pracovníkovi byl na 1 měsíc snížen osobní příplatek. OSPOD zároveň souhlasil, že doba, po kterou probíhalo soudní řízení, byla tak dlouhá, že měl přiložit tomuto aspektu větší váhu a být aktivní. V neposlední řadě bude rozbor případu tématem supervize.

Opatření k nápravě jsem vyhodnotila jako dostatečná a šetření ukončila.

Zpráva o šetření zde: <http://eso.ochrance.cz/Nalezene/Edit/4612>

C.1.8 Znečištění ovzduší (sp. zn. 5124/2016/VOP)

Předmětem šetření byla námitka chybného postupu správních úřadů ve věci prověření činnosti provozovny, která je užívána, aniž by disponovala povolením k provozu dle zákona

o ochraně ovzduší. Podstatou podnětu byla stížnost na to, že provozovna pokračuje ve výrobě, aniž by disponovala platným povolením k provozu zdroje znečištění ovzduší, protože pravomocné povolení vydané krajským úřadem bylo v přezkumném řízení zrušeno a nové povolení, byť o ně provozovatel usiloval, zatím nezískal. V této souvislosti stěžovatel poukazoval na to, že provozovat takový zdroj znečištění ovzduší je možno podle zákona o ochraně ovzduší pouze na základě a v souladu s povolením provozu podle tohoto zákona. Zákon o ochraně ovzduší stanoví, že v případě, že provozovatel provozuje zákonem uvedený zdroj znečištění ovzduší bez povolení provozu, rozhodne Česká inspekce životního prostředí (dále jen „inspekce“) o zastavení provozu tohoto zdroje.

Inspekce k zastavování provozu zdroje znečišťování ovzduší dosud přistupovala spíše pragmaticky a s ohledem na okolnosti konkrétního případu, přičemž zohledňovala snahu provozovatele povolení získat a faktické dopady provozu na okolí. Inspekce a Ministerstvo životního prostředí se tedy snažily překlenout nedostatky právní úpravy zastavování provozu zdroje znečištění ovzduší postupem, který by zohlednil specifika každého jednotlivého případu.

Veřejný ochránce práv vnímá institut zastavení provozu dle § 22 odst. 2 zákona o ochraně ovzduší v jeho aktuálně zakotvené podobě (mj. nemožnost dle aktuální právní úpravy uložit „pouhé“ omezení provozu zdroje jako dříve, dále též zákonem vyloučený odkladný účinek odvolání) jako významný a silný prevenční právní instrument aplikovatelný na případy zjevně excesivních překročení právní úpravy ochrany ovzduší provozovatelem zdroje. V tomto kontextu tedy využití uvedeného institutu má být vyhrazeno zjištěným skutkově závažným stavům, jež takovou aplikaci v plné míře opodstatní a ospravedlní. Věcí orgánu ochrany ovzduší je v řízení o zastavení provozu takový skutkový stav spolehlivě dovodit (a zdůvodnit).

Ještě v průběhu šetření získal můj zástupce informaci, že inspekce uložila provozovateli pokutu za porušení zákona o ochraně ovzduší a současně vydala rozhodnutí o zastavení provozu. Účel šetření byl naplněn, neboť podnětu stěžovatele na vydání rozhodnutí o zastavení provozu, jakož i podnětu k projednání nezákonného jednání v rámci sankčního řízení, inspekce vyhověla.

Pokud jde o nedostatky stávající právní úpravy zastavení provozu zdroje znečišťování ovzduší, v tomto směru můj zástupce uvítal, že ministr životního prostředí závěry šetření v dané věci zohlednil a uložil odboru ochrany ovzduší a odboru legislativy zpracovat návrh varianty legislativní změny, která by zjištěné nedostatky odstranila

Zpráva o šetření zde: <http://eso.ochrance.cz/Nalezene/Edit/4716>

C.2 Dohled nad omezováním osobní svobody a sledování vyhoštění

V rámci prevence špatného zacházení a dohledu nad omezováním osobní svobody provedli pověřeni zaměstnanci Kanceláře veřejného ochránce práv (dále též jen „Kancelář“) v prvním čtvrtletí roku 2017 celkem 5 systematických návštěv zařízení a 6 sledování vyhoštění.

Zahájila jsem sérii systematických návštěv **psychiatrických nemocnic** se zaměřením na výkon ochranného léčení. V prvním čtvrtletí jsem zaměstnance oddělení dohledu nad omezováním osobní svobody pověřila provedením návštěvy Psychiatrické nemocnice v Opavě, Horních Beřkovicích a Havlíčkově Brodě. Dále zaměstnanci provedli systematickou návštěvu **policejní cely** v Hlučíně a **dětského domova** v Čeladné.

Dne 7. března Kancelář uspořádala kulatý stůl se zástupci zařízení pro děti vyžadující okamžitou pomoc, které pověření zaměstnanci Kanceláře navštívili v loňském roce. Zúčastněným prezentovali má zobecněná zjištění a doporučení, která letos zveřejním ve formě souhrnné zprávy. Kancelář rovněž uspořádala **seminář pro veřejné opatrovníky** z Libereckého kraje, kterým zaměstnanci Kanceláře představili dobrou praxi výkonu opatrovnictví.

Prevenici špatného zacházení zajišťovali zaměstnanci oddělení dohledu na **seminářích uspořádaných pro studenty** Právnické fakulty a Fakulty sociálních studií Masarykovy univerzity a Právnické fakulty Univerzity Palackého v Olomouci, kde prezentovali práci veřejného ochránce práv. Naopak zaměstnanci oddělení dohledu **čerpali zkušenosti** v oblasti metody práce národních preventivních mechanismů na semináři ve Štrasburku a v oblasti sledování nuceného navracení cizinců na semináři v Budapešti.

C.2.1 Podmínky výkonu ochranného léčení; umístění v izolační místnosti; přísná režimová opatření (sp. zn. 4174/2016/VOP)

Z vlastní iniciativy jsem zahájila šetření, jehož předmětem bylo prošetření podmínek výkonu ochranného léčení, konkrétně důvodnost a rozsah režimových opatření, důvodnost a podmínky umístění na izolační místnost, realizace práva na přístup k soudu, nakládání s osobními věcmi a chování zdravotnického personálu nemocnice, to vše pro období od umístění pacienta do tzv. skupiny distančního dohledu.

Psychiatrická léčebna pochybila tím, že pacienta nedůvodně umístila a držela v izolační místnosti, navíc za nedůstojných podmínek, a dále, že jej nedůvodně držela v režimu distančního dohledu s omezenými aktivitami a omezeným terapeutickým působením. Nedůvodné, dlouhotrvající a časově neohraničené držení pacienta v distančním dohledu, v jehož rámci se musel zcela podřídit přísným režimovým opatřením, včetně pobytu na izolační místnosti, natolik zasáhlo osobnost a lidskou důstojnost pacienta, že jsem uvedené v souhrnu hodnotila jako špatné zacházení.

Psychiatrická léčebna ve vyjádření ke zprávě uvedla, že nemůže vyvrátit některé pochybnosti uvedené ve zprávě. Má zjištění a hodnocení však nerozporevala. Psychiatrická léčebna přislíbila přijmout taková opatření, která v budoucnu zamezí obdobným pochybením. Šetření jsem poté ukončila.

Zpráva o šetření zde: <http://eso.ochrance.cz/Nalezene/Edit/4698>

C.3 Ochrana před diskriminací

C.3.1 Výzkum „Uzavírání registrovaného partnerství v České republice“

U příležitosti **výročí přijetí zákona o registrovaném partnerství** v roce 2006 jsem se rozhodla blíže prozkoumat, jak je na tom Česká republika jakožto stát s respektem k registrovaným partnerům dnes, deset let poté. Zaměřila jsem se proto na otázku, za jakých podmínek mohou lidé uzavírat registrované partnerství a jakým překážkám čelí.

Do výzkumu bylo zahrnuto všech čtrnáct registrujících matričních úřadů oprávněných k přijímání prohlášení o vstupu do registrovaného partnerství v České republice. Sledovala jsem jejich deklarovaný postup při přijímání prohlášení o vstupu do tohoto typu svazků a srovnávala ve stejných ohledech s praxí při uzavírání manželství. Výzkum vychází primárně z dat veřejně přístupných na stránkách jednotlivých registrujících matričních úřadů. Ty byly v případě nedostupnosti nebo nejednoznačnosti veřejných informací doplněny pomocí individuálně upravených dotazníků zasílaných vedoucím oddělení matrik jednotlivých magistrátů nebo úřadů městských částí/obvodů.

Výzkum ukázal, že většina registrujících matričních úřadů nečiní rozdíly mezi registrovanými partnery a manžely. Ve třech krajích jsem shledala nedůvodná omezení, pokud jde o možnost změny místa či času obřadu v případě uzavření partnerství. Samotné registrující matriční úřady považují za problematickou současnou právní úpravu. Rozhodla jsem se proto **dne 7. června 2017 uspořádat kulatý stůl**, na kterém se budu věnovat možnostem pro zlepšení právní úpravy a zacelení nezamýšlených mezer.

Celý výzkum je v elektronické podobě dostupný na webových stránkách www.ochrance.cz.

C.3.2 Doporučení k rovnému přístupu k povinné školní docházce (sp. zn. 14/2017/DIS)

První verze doporučení vznikla v lednu 2016 v reakci na větší množství podnětů a dotazů, se kterými se na mne obrátili rodiče, neziskové organizace a představitelé samospráv. Podklady pro vytvoření doporučení jsem získala jak vlastní činností (šetřením konkrétních podnětů), tak i spoluprací s Českou školní inspekcí.

Na podzim 2016 prošly vzdělávací právní předpisy velkou změnou, a tak bylo nutné původní doporučení aktualizovat. Současné doporučení vychází z právního stavu k 20. únoru 2017.

Doporučení vyhodnocuje nejčastěji používaná kritéria, na základě kterých ředitelé škol rozhodují o přijetí k základnímu vzdělávání. Nedílnou součástí doporučení je i bližší pohled na procesní postup ředitelů škol při samotném rozhodování o tom, které dítě přijmou či odmítnou.

Cílem doporučení je zejména zhodnocení kritérií z hlediska souladu se školským a antidiskriminačním zákonem a jejich uplatnění na různé skupiny dětí, zejména děti tzv. spádové a nespádové. Doporučení rovněž obsahuje návod pro posouzení dílčích kritérií a pro vedení správního řízení o (ne)přijetí k základnímu vzdělávání.

V elektronické podobě je doporučení dostupné na webových stránkách www.ochrance.cz.

C.3.3 Nárok na odstupné zaměstnankyně pobírající důchod (sp. zn. 7077/2015/VOP)

Stěžovatelka pracovala 36 let u jednoho zaměstnavatele. Dle kolektivní smlouvy měli zaměstnanci, kteří odpracovali více jak třicet let, nárok na odstupné ve výši čtrnáctinásobku průměrné měsíční mzdy. Z tohoto pravidla však smlouva vyjmula zaměstnance, kterým již vznikl nárok na starobní důchod. Ti měli mít nárok pouze na zákonné odstupné. Stěžovatelka věc zažalovala a obrátila se na mne v okamžiku, kdy o jejím dovolání měl rozhodnout Nejvyšší soud.

Došla jsem k závěru, že sporné ustanovení kolektivní smlouvy by mohlo porušovat zásadu rovného zacházení a mohlo by být přímo diskriminační z důvodu věku.

Pokud je účelem odstupného odškodnit zaměstnance za jednostranné ukončení pracovního poměru a ocenit věrnost zaměstnance, pak sporné ustanovení kolektivní smlouvy zachází rozdílně s osobami ve srovnatelné situaci a je potenciálně diskriminační. Z materiálů, které jsem měla k dispozici, nevyplýval věcný důvod spočívající v povaze vykonávané práce, kterým by se dalo rozdílné zacházení ospravedlnit. Rozdílné zacházení nadto není přiměřené. Sporné ustanovení tak nelze podřadit pod přípustnou formu rozdílného zacházení dle § 6 odst. 3 antidiskriminačního zákona. Stěžovatelka předložila mé stanovisko Nejvyššímu soudu jako listinný důkaz.

Nejvyšší soud dovolání stěžovatelky vyhověl (21 Cdo 5763/2015-124). Judikoval, že odstupné, tak jak bylo sjednané v kolektivní smlouvě, představovalo i určitou formu odměny (benefitu) za dlouholetou práci zaměstnance. Důvody, které zaměstnavatele vedly ke znevýhodnění určité skupiny zaměstnanců z důvodu věku, nelze považovat za ospravedlnitelné a použité prostředky za přiměřené. Rozhodnutí nižších soudů zrušil pro rozpor se zákazem věkové diskriminace v odměňování a věc vrátil okresnímu soudu k dalšímu řízení.

Zpráva o šetření zde: <http://eso.ochrance.cz/Nalezene/Edit/4654>

C.3.4 Pobyt otce s dětmi při hospitalizaci v nemocnici (sp. zn. 3973/2015/VOP)

Obrátili se na mne rodiče se stížností na diskriminaci z důvodu pohlaví ve Fakultní nemocnici Motol, která neumožnila otci, aby v nemocnici pobýval jako doprovod dětí ve věku 3 a necelé dva roky při jejich hospitalizaci. Nemocnice mu nabídla pouze možnost ubytování na ubytovně. Pobyt s dětmi na oddělení nabídla pouze matka nebo babička. Odmítnutí otce odůvodnila tím, že na pokoji je již ubytovaná jiná matka s dítětem a nemocnice musí zajistit hospitalizaci žen a mužů v oddělených pokojích.

Dospěla jsem k závěru, že se nemocnice dopustila diskriminace založené na pohlaví tím, že se nezabývala možností pobytu otce spolu s hospitalizovanými dětmi a trvala na tom, že doprovod musí být pouze ženského pohlaví. Protože pobyt zákonných zástupců spolu s hospitalizovanými dětmi ve zdravotnickém zařízení nejsou hospitalizací, nepoužije se bez dalšího pravidlo o povinnosti oddělovat muže od žen v samostatných pokojích.

Doporučila jsem proto nemocnici, aby se stěžovatelům omluvila, upravila materiály týkající se poskytování lůžek pro rodiče hospitalizovaných dětí tak, aby bylo zřejmé, že se jedná

o službu pro oba rodiče, a již v domácím řádu uvedla situace, v nichž umožní pobyt na oddělení pouze matce nebo otci hospitalizovaných dětí (typicky v situaci, kdy je volný pouze vícelůžkový pokoj, na kterém je ubytován doprovázející muž nebo žena, kteří si nepřejí sdílet pokoj s někým opačného pohlaví).

Nemocnice neuznala pochybení ve věci stěžovatelů, upravila však domácí řád oddělení tak, aby podpořila doprovod dětí bez ohledu na pohlaví doprovázejícího. Současně informuje, že na pokojích ubytuje pouze doprovázející osoby téhož pohlaví. Neumožní-li ubytování z provozních a kapacitních důvodů, nabídne možnost přespání na ubytovně.

Zpráva o šetření zde: <http://eso.ochrance.cz/Nalezene/Edit/4620>

D. Legislativní doporučení a zvláštní oprávnění ochránce

D.1.1 Kárná žaloba

Zahájila jsem **šetření ve věci příkazování insolvenčních incidenčních sporů** předsedkyní Krajského soudu v Ostravě. Dne 16. prosince 2016 jsem vydala zprávu o šetření a zaslala ji k vyjádření předsedkyni soudu, která se však ke zprávě věcně nevyjádřila. **Předsedkyně soudu odmítla působnost veřejného ochránce práv věc v dané záležitosti šetřit**, a protože předmětem šetření nebyla dle předsedkyně soudu ochrana osob (účastníků řízení) před jednáním úřadů, nemá zpráva podle ní žádné právní účinky a nemůže se jí dále zabývat.

V průběhu šetření jsem došla k závěru, že **předsedkyně soudu a místopředseda soudu řádově v tisíci případech odňali účastníky jejich zákonnému soudci** bez posouzení důvodnosti takového opatření, libovolně mimo pravidla rozvrhu práce, bez konsensu celého vedení soudu a bez součinnosti se soudcovskou radou. Incidenčním soudcům nepředvídatelně a nepravidelně přidělovali velké množství spisů najednou, a tím jim ztěžovali organizaci práce.

Vzhledem k **velmi závažným skutkovým zjištěním** jsem dne 24. února 2017 přistoupila k nejzazšímu možnému řešení a podle § 8 odst. 3 písm. c) zákona č. 7/2002 Sb., o řízení ve věcech soudců, státních zástupců a soudních exekutorů, ve znění pozdějších předpisů, **podala návrh na zahájení kárného řízení proti předsedkyni a místopředsedovi Krajského soudu v Ostravě**, a to pro kárné provinění podle § 87 odst. 2 zákona č. 6/2002 Sb., o soudech, soudcích, přísedících a státní správě soudů, ve znění pozdějších předpisů.

D.1.2 Připomínky k novele zákona o advokacii

Přestože považuji práce na právní úpravě, která by zlepšila dostupnost právní pomoci pro všechny, kteří ji potřebují, za velmi potřebné, s **předloženým návrhem zákona bohužel nemohu souhlasit v celé řadě bodů**.

Již k návrhu věcného záměru zákona jsem vyslovila svůj **nesouhlas se zavedením regulačního poplatku** (nově regulační náhrada) ve výši 100 Kč za právní pomoc ve formě ústní rady. Zavedení (regulačního) poplatku považuji za nadbytečné, neboť zneužívání uvedené formy právní pomoci bude podle mého názoru již dostatečně plnit předpokládané časové omezení (max. 120 minut za kalendářní rok).

Nesouhlas jsem vyjádřila i se záměrem, aby o poskytování právní pomoci pro správné řízení na náklady státu (bezplatná právní pomoc) rozhodovala Česká advokátní komora. Jak jsem uvedla již v připomínkách k návrhu věcného záměru, za nejvhodnější orgán k takovému rozhodování považuji ten orgán veřejné správy, který má meritorně vést, či vede, správné řízení, stejně jako je tomu v případě řízení soudních. Vedlo by to k lepšímu naplnění práva na právní pomoc.

Zásadní nesouhlasnou připomínku jsem uplatnila i k navrhovanému okruhu poskytovatelů právní pomoci ve správním řízení, jimiž mají být výlučně advokáti. I nadále se domnívám, že ve správním řízení není důvod, aby poskytovateli státem zajištěné právní pomoci byli pouze advokáti, neboť stejně dobře se mohou v mnoha případech této úlohy zhostit i další subjekty (např. daňoví poradci v daňových věcech nebo nevládní neziskové organizace ve věcech spotřebitelů, domácího násilí, životního prostředí, cizinců).

S ohledem na zásadní nedostatky celého předloženého materiálu jsem předkladateli **navrhla, aby byl přepracován.**

V Brně dne 24. dubna 2017

Mgr. Anna Šabatová, Ph.D.
veřejná ochránkyně práv